

ACC. NR. 2962

18

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Blekinge Upptecknat av: P. G. Petersson
 Härad: Hedelsta Adress: Kolmjö
 Socken: Lillhövda Berättat av: Aug. Andersson
 Uppteckningsår: 1931 Född år 1846 i Lillhövda Kolmjö

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

1

1 / Uppteckningen rör sig om stora Mässa i Lillhövda. Tid. 1-15
 Det var under våra förfäders tid denna högtidsdag firades som inträffade andra söndagen i augusti, och var den största högtid som förekom uti våra trakter under våra förfäders tid. denna fäst dag var anordnad för blekinge och smaland, och var en dag som alla tog i anspråk, såväl godsägare som bönder, dälta var en högtidsdag då alla mötte upp, här infaa sig pigor och drängar, samt handtväskare

20
av skilda slag, ja allahanda mäniskor under
alla åldrar. från talvårningen till ättvårningen,
man samlades för nöjes skold, och även för att upp-
göra gamla mellanhanden, osv. män exänthigen
var denna stora högtidsdag avsid för ett möte
mellan arbetare och arbetsgivare, på den dagen
skulle man städya pigor och drängar, och även
ordnara bort andra arbeten till handtverkmare
sådana arbeten som skulle värkställas under
årets lopp under olika tidar på året, varför man
hållade denna stora fästlag för städymässan,
på den tiden tog man sig icke några bekämmer
om hur man skulle få pigor och drängar, eller
andra arbetare, allt detta ordnades på denna
stora dagen, som var förbagd till silkhövdad hofpättel

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2
2962

INDRE TILFÖRLITLIGT

21
på lördagskvällen gjorde man sig i ordning för att
mangrant möta upp följande dag, många var det
som beträdde resan på lördagskvällen, d. v. s. lämn
som hade långt. ty man samlades till denna
högtid på en 5-mils omkrift från alla socknar
och byar, och alla bönder som skulle ha tjänste-
folk kom till mötesplatsen för att städya så-
dana, och alla flickor och kvinnor var nu väl
ryggade med sina odopsedlar, man skulle ha
alla dessa bebygg att uppvisa i sammanföld
från alla platser man innehaft under sin
tjänstetid från alla sina husbönder, dock
var det, det sista bebygg som förde talant
från den plats man för tillfälligt innehade
var det bra utsordadt var snart afären uppjord,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8
2962

MINRE TILFÖRLITLIGT

22
män fans där anmärkingar inom parentes då
var det ganska svårt för dess innehavare att få
någon anställning, och i så fall blev det en så-
dan plats som icke en redig pige eller dräng
tog emot, ty man gjorde sig gärna underrättad
om hur tant husbondfolket det var så man
icke hände till däm i förhand, och husbände-
folket gjorde dylika, män här gick man i varje
fall efter orolapsedelns rekommendation, det var
en ganska viktig sak för en pige och dräng
att fästa sig för ett helt år ty man hade en
sträng lag över tyänsteyon på den tiden det
gick icke att gå ifrån sina platser utan vidare
som de nu gör om platsen icke är däm till belä-
genhet, i. may, de hämtades med lagens påföljd.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.
2962

23
Lät var icke lönande för ett tjänsteyan att
gå ifrån sin plats för än tiden kom att man hade
avslutat sitt tjänstear, rörde man från sin anstäl-
ning, ja då var bonden själv vederhäftig att själv
komma och hämta tjänaren första gången, och
inställa läm i sin plats, upprepades rännings-
försöket för andra gången, hade bonden rätt
att påkalla fyrdingsmannen till att hämta och
inställa tjänsteyanett uti sin plats med ty ätförd
att av sin lön betala fyrdingsmannen för sina
besvar, samt tillägelse, om lät åter upprepades påkalle-
lades häktningssordar som kom att värkställas
av respächtiva myndigheter, där gamla tjänste-
yanstadgar var sträng då tjänaren var förs-
tad uti daglig tid och tjänaren mottagett städya

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5
2962

MINORE TILFÖRLITLIGT

den lagstadgade tiden för att städya pigan och ²⁴
drängar var bestämd att äga rum före den 20 augusti
dän som stodde piga eller dräng senare till närstäm-
mande tjänstear, lämna tjänare hade man ingen
laglig tvångströya på, ty dän kunde lemna sina
platser när dän behagade, dock utan någon för-
ran på sin innestående län, bonden ägde samma
rätt till att bestfösa en sådan tjänare som var
för honom icke till behågenhet, utan att lagen här
ute hade någott taban, män dän lagligt stodde tjä-
naren kunde icke avskedas mäd mindre än att
bonden måste upplägga hela årslönen, så framt
icke några större förselser av tjänaren hade
begäts och lätta kunde bevisas, då fick myndighe-
tarna taga hand om saken och avgöra mellanhandlett,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

2962

MINNRE TILLFÖRLITLIGT

25
Fortsättning om dän s. h. städjemeännan.
Dänna mätesdag var anordnad av småland och
blehinge därför att man skulle utan större besvär
komma åt att städya pigor och drängar under lag-
stadsgång tid, och samma förhållande var dät för
tyänare. dät förekom icke att man fästade någon
tyänare på mindre tid än ett år, under våra förfä-
dars tid, och icke ville någon tyänare taga mindre
anställningstid i anspråk, ty man hade icke några
andra utväntar på dän tiden än till att tyäna bän-
dar, dät fanns icke några andra tillgångar för fattiga
pojkar och flickor än till att taga tyänst hos bönderna
någon utflykt till några industiarbeten viste man
icke om på dän tiden, därför sökte man med stor
ivær att få plats hos bönderna såväl pojkar som flickor, —

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7
2962

MINNRE TILFÖRLITLIGT

och på samma grundar var det ganska lätt för bonden²⁶
att få arbetskraft på sina gårdar till billiga och hu-
mana priser, på den tiden hade bonden stor makt
över arbetaren vilkett han också visade för sina
derlydande som visade stort respekt för sina hus-
böndar, arbetslagen var 14, å. 16. timmar om dygnet för
den snapt tilltagna årlönen, men ingen klagade
däröva huvudsaken var att man kunde skaffa sig
plats på denna stora fridagen, var och en som ha-
de lyckats få sig en anställning för ett år framåt
vandra de hemåt glad och nöjd på kvällen för sin
lyckosamma dag, och i synnerhet drängarna som var
bra glada över den präktiga förfriskning de blivit
trakterade med av sina tilltänkta husböndar för
närstående tjänster, ty det var för sed att.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2962

ANDRE TILFÖRLITLIGT

bändarna medförde stora kvantiteter mat och
brännvin för att uppmantra sina tilltänkta drängar
med, man ville gärna se dem äta och supa för än man
fästade dem, var man framstående och abettlig här
uti, så var man säker på att man var en duglig
arbetare och då blev snart afären upphärad, och
samma förhållan var dät med pigan, att fästa
en piga skulle ju alltid bondhustrun avgöra, ty
även han måste vara med vid dätta mäta, därför
var dät husmodans inträse att få se hu pigan
hantterade den grova hemmasmidde järnkniiven
uti dän grova brödknahan och brögnosten, samt med
spicksfläskett som lades fram åt pigan till att äta
för än att afären uppyades, var pigan rask uti vän-
ningarna med dätta, var han jemart gott antagen,

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9.
2962

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

ty bändarna hade den seden att ha en myskenhets²⁸
mat med sig till detta stora städymöte, och även
spritvaror i stora kvantitet, ty man hade god till-
gång på sidan vara under våra förfäders tid
även byråmedgen fattades icke på sin plats uti vagns-
sidan, och kom ofta till användning på den stora
städgedagen, ty det var en frihetens dag, och någon
bränbetygning hade icke något att säga till om
utan endast vid allra största våldsdåd då det
övargick till livsfarlig handymängd, vilkethet
och så ofta hände, ty här träffades också sådana som
hade gammalt mellanhand uti avänshap och
vid detta tillfälle var det ett lägligt tillfälle
att uppmana en sådan gammal, och söka att få
en allfärdig och ordäntlig uppmanelse till stånd.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10.
2962.

INDRE TELEFÖRLIGT

efter som dät var våra förfäders största nöje att ²⁹
försöka varandras krafter på ett eller annat sätt
varigenom ofta tilldrog sig större slagsmål som
honom stor betterhet ästad bland folkvängden, så
fattades dät icke kaller på dätta stora möte, och
för att på se ynglingarnas leynre stälde bönderna
som vanligt var, med svärstade slagsmål på dän-
na städgedagen, ty våra förfäder var mycket
rovlustna på att ställa till bråk och osämja,
och därför sökte alltid bönderna efter de allra värsta
slagshämpar bland drängarna, en sådan dräng fick
den största lönen, ty dät var en stor heder under
våra förfäders tid att ha en sådan dräng som
kunde kämpa för både sig och sin huseande dä
sådant fördrades, en sådan dräng var huseandens heder, —

30
avståndet mellan folkmängden på hvällen var
helt något annat än gemyttigt, om våra nu le-
vande ungdom fick se ett sådant bravall skulle
de verkligen bli förskräckta och fly långt bort
i fjärran, just denna dag skulle en stor uppyrrelse
ske mellan blekingar och smålänningar, ty det
har under alla tider varit rådande ett gammalt
nationalkhat mellan dessa båda folkslag och är
rådande ännu i dag, dock icke uti så stor skala
som under våra förfäders osillviserade tid, nu är
det icke mer hederligt med sådant, ty man har nu
kommit till ett helt annat resultat än vad
våra förfäder levde uti, slätt och åter slätt var
dagens lösen, beväpnad till tändarna då man
skulle besöka, en autian, marknad eller stora mässa. —

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2962

VARO
VÄNDRE
TILLFÖRLITLIGT

ty våra färfäder var av den avsikten att man
31
ville icke gärna ha sämre drängar uti dät örhett
än man var själ. hade man en dräng som icke
var god till att stas. så fick bonden samma dåliga
beröm för sin feghet, dät var en omätligt stor
skam på den tiden att icke kunna bli upp några
stycken uti ett rappatag. uti dätta hänseende
var smålänningarna de mest framstående och
modigaste, och därför hade alltid en smålandsdräng
bättre utsicht att på plats och mera betalt hos en
blekingebonde, än uti sitt hemland småland.
men så var dät med stor risk förenatt för en
smålänning att taga plats uti bleking, och på
den grund kom de mest framstående små-
länningar till att för alltid bli bosatta i blekinge.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13.

2962

ANDRE TELEFONLIGT

~ "då sista timan, avjörandets stund på stora mässan,³²"
kvällen kom då alla skulle söka sig mot hemmet
så började det allvarliga livet, snart var slags-
målen i full gång, alla möjliga tillhyggen begagna-
des, såsom tyranvågar, blåttsladdar, knäljehar, häppar
med blykuba på ändan, blydaggas, stenar inband-
na uti någon stark tyglapp, och för öfrigt hade
man underliga föyror till att plöcka till sig
sten från ömse håll, som de manliga storkarna
kastade mot varandra, så att stenarna svärmade
i loften från båda storkarna som manantmularna
uti ett häftigt bråk, sådär hade man för sed att
följa efter smälänningarna till blekinggränsen
furu bro, där tog smälänningarna ställning och
fast fot, och här började slagmålet för allvarn.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

2962

INDRE TILFÖRÄTTLIGT

Här utbröt en hård strid mellan de båda
 folkslagen och blod flöt i strömmar, många var döt
 som man måste transportera i rytt från platsen
 och blev så illa slagna så att man fick men dödas
 för hela sin livstid, en och annan gång var döt nä-
 gan som föll offer under slagsvärdet med dödlig
 utgång, men underligt var att allt vad som hän-
 de på den stora mässa, blev icke upptaget till
 bestrafning hos myndigheterna, döt var och förblev
 en frihetens dag för människorna, till dess att myn-
 digheterna satte stopp därför, och med lagens gälp tog
 bort denna stora frihets- och städgedagen för all-
 tid, och härmed blev döt värare för bönderna att
 få tjänsterna för en tid framåt, och lika besvärligt
 för pigor och drängar att få anställning utan större besvär.

 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

 15
 2962

ANDRE TILLFÖRLITLIGT